

Handläggare
Magnus Broman
08-508 465 69

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2014-02-06

Naturvårdsverket förslag till producentansvar för läkemedel. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Trafik- och renhållningsnämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Per Anders Hedkvist
Förvaltningschef

Marita Söderqvist
Avdelningschef

Peter Nyström
Enhetschef

Sammanfattning

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att utreda om även läkemedel som klassas som farligt avfall ska inkluderas i förordningen (2009:1031) om producentansvar för läkemedel. I uppdraget ingår också att undersöka lämpligheten i att även inkludera stickande och skärande avfall (sprutor och kanyler) i producentansvaret. Enligt gällande bestämmelser ansvarar kommunen för att borttransportera och bortskaffa av läkemedel som utgör farligt avfall, övrigt läkemedelsavfall kan lämnas till apoteken som också bekostar behandlingen av avfallet. I

Trafikkontoret
Avfall

Fleminggatan 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 465 69
Växel 08-508 465 40
magnus.broman@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se

dagsläget är det cytotoxiska läkemedel och cytostatika som klassas som farligt avfall.

Naturvårdsverket föreslår att producentansvaret för läkemedel bör utökas så att apoteken är ansvariga att ta emot alla typer av läkemedel, även det som utgör farligt avfall. Naturvårdsverket anser att ansvaret för hanteringen av sprutor och kanyler även fortsättningsvis ska ligga på kommunen.

Trafikkontoret anser att Naturvårdsverkets förslag till förändringar i förordningen om att allt läkemedelsavfall ska omfattas av producentansvaret är bra. Dock bör även stickande och skärande avfall ingå i det nya producentansvaret.

Remissen

Den särskilda insamlingen av allt läkemedelsavfall, skiljt från övrigt avfall och övrigt hushållsavfall, har pågått i flera decennier i Sverige. Därigenom har det särskilt utsorterade läkemedelsavfallet, både det farliga och det icke farliga, kunnat slutligt omhändertas på ett säkert sätt för hälsa och miljö. Det är viktigt att överblivna läkemedel hanteras på rätt sätt för att därigenom minska risken för miljöpåverkan och säkerhetsrisker.

I samband med omregleringen av apoteksmarknaden 2009 infördes förordningen (2009:1031) om producentansvar för läkemedel. Apoteken ska utan ersättning ta emot avfall som utgörs av läkemedel som lämnats av allmänheten. Av förordningen framgår också att kommunerna ansvarar för transport samt återvinning eller bortskaffande av det läkemedelsavfall som allmänheten inte lämnar till apoteken. År 2011 fick Läkemedelsverket i uppdrag att utreda om ytterligare åtgärder som kan vidtas på nationell nivå för att minska kassationen av läkemedel eller på annat sätt begränsa miljöpåverkan av läkemedelsanvändning. Utredningen presenterades i september 2012 och där föreslogs ytterligare en utredningsinsats för att göra det lättare för medborgare att göra sig av med sitt samlade läkemedelsavfall inklusive skärande och stickande avfall genom en entydig nationell lösning. Det är bakgrunden till uppdraget som Naturvårdsverket nu redovisar.

Naturvårdsverket bedömer att nuvarande insamlingssystem för läkemedelsavfall fungerar relativt väl och att förändringar som genomförs bör vara motiverade och om möjligt inte alltför genomgripande. Avregleringen av apoteksmarknaden har enligt

Naturvårdsverkets uppfattning medfört att vissa ändringar behöver genomföras och att regeländring bör övervägas. Utgångspunkten bör vara att sträva efter ett insamlingssystem som är lättillgängligt, begripligt och som ger god service åt hushåll samt uppmuntrar till utsortering av överblivna läkemedel. Informationen om var man lämnar sitt läkemedelsavfall bör vara lättillgänglig. Naturvårdsverket föreslår att producentansvaret för läkemedel bör utökas så att apoteken är ansvariga att ta emot alla typer av läkemedel, även det som utgör farligt avfall (som kommunen i nuläget ansvarar för).

Det skärande och stickande avfallet (sprutor och kanyler) ingår inte i gällande producentansvar för läkemedel utan är ett kommunalt ansvar. Naturvårdsverket anser att detta ansvar även fortsättningsvis ska ligga på kommunen. Stockholm har gällande samarbetsavtal med ett flertal apotekskedjor inom staden som innebär att staden betalar för behandlingen av insamlade kanyler som har samlats in på apoteken.

Sammantaget bedömer Naturvårdsverket att förslagen har goda förutsättningar att leda till en situation där ansvaret delas. Kommuner och apotek får förnyade skäl att samarbeta om ett för alla parter optimalt insamlingssystem, som även skulle kunna omfatta kasserade sprutor och kanyler.

Remisstiden till Miljödepartementet sträcker sig till 2014-03-17.

Trafikkontorets synpunkter

Dagens system kan upplevas förvirrande för allmänheten eftersom läkemedelsavfallet ska hanteras på olika sätt beroende på om det är klassat som farligt avfall eller inte. Kontoret anser att Naturvårdsverkets förslag om att allt läkemedelsavfall ska omfattas av producentansvaret är bra. Apoteken är tillgängliga för alla besökare, även de utan fordon, och de har ofta bra öppettider. Andra fördelar med att kunna lämna in det till ett apotek är att det blir ett personligt överlämnande av avfallet vilket höjer säkerhetsaspekten. Förslaget innebär en tydligare reglering som är anpassad till hur det fungerar praktiskt. Apoteken får med det nya förslaget en skyldighet att ta hand om allt läkemedelsavfall som allmänheten lämnar där.

Det skärande och stickande avfallet från hushållen omfattas inte av förordningen om producentansvar för läkemedel. Kontoret anser i motsats med Naturvårdsverket att även det ska ingå i den

nya producentansvarsförordningen för att uppfylla den initiala utgångspunkten om att vara ett lättillgängligt och begripligt insamlingssystem. Förslaget är också inkonsekvent eftersom det anses vara viktigt med god tillgänglighet när förändringen att även läkemedel som klassas som farligt avfall ska ingå i producentansvaret, men inte när det gäller skärande och stickande. Det ska vara enkelt för allmänheten att lämna ifrån sig avfallet på ett säkert sätt. Det är naturligt för medborgaren att kunna lämna ifrån sig allt sjukvårdsrelaterat avfall, även stickande och skärande, till apoteken. Sedan avregleringen har antalet apotek, både fristående och inom olika sammanslutningar ökat markant inom staden. Naturvårdsverkets grova uppskattning om att det finns ungefär lika många apotek som återvinningscentraler stämmer inte alls för Stockholm. Det är en administrativ belastning för staden att hantera servicen och insamlingen av sprutor och kanyler från alla apotek som har tecknat samarbetsavtal med kommunen. Eftersom det är ett så stort antal separata aktörer är det enklare om varje apoteksaktör själv ansvarar för hanteringen av sprutor och kanyler. Det blir också bättre service för allmänheten om samma service gäller för alla apoteksaktörer. Staden har 23 unika avtal med apoteken vilket motsvarar ca 120 hämtplatser. År 2013 kostade hanteringen av sprutor och kanyler ca 400 000 kr för staden. Eftersom det mottagande apoteket inte frågar ifrån vilken kommun avfallet kommer när det lämnas in på apoteken finns det ingen vetskap hur mycket av avfallet som egentligen ska belasta respektive kommuns avfallstaxa.

En stor andel av fastigheterna i Stockholms innerstad har fortfarande hämtning av hushållsavfall i säck. Naturvårdsverkets konsekvensanalys om att manuella säckhämtningen har ersatts av mekanisk kärthantering stämmer inte för Stockholms stad. Om kanyler hamnar i det vanliga hushållsavfallet eller i papperskorgar kan det innebära en arbetsbetsmiljörisk för den som hämtar det. Kontoret anser därför att den primära platsen för insamlingen av skärande och stickade avfall bör vara på apoteken. Det mest logiska är därför att det även omfattas av producentansvaret.

Behållare för kasserade kanyler och sprutor omfattas av 18§ 3 p lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner som en förbrukningsartikel som behövs för att tillföra kroppen ett läkemedel. Ett alternativt förslag skulle innebära att läkare skriver ut dessa behållare på recept och att behållarna omfattas av

högkostnadsskydd för den förmånsberättigade samt att apotek kan ansöka om ersättning för dessa enligt reglerna om handelsmarginal (TLVFS 2009:3 samt TLVFS 2011:3). Detta förfarande finns i andra länder och skulle kunna vara en bra lösning även i Sverige.

Hanteringen av de fyllda behållarna föreslås regleras genom att apotek är skyldiga att ta emot kasserade sprutor och kanyler, men att denna skyldighet begränsas till mottagande av kasserade kanyler och sprutor i enbart godkända behållare. Naturvårdsverket föreslås ges föreskriftsrätt att skriva om apotekets hantering av avfall som utgörs av läkemedel och kasserade kanyler och sprutor. I dessa föreskrifter ges också möjlighet att föreskriva om vad som ska anses vara godkända behållare.

Detta alternativ är positivt för brukarna då det blir ett enhetligt nationellt system. Apotek bör också kunna uppleva detta som ett bra alternativ då det finns möjlighet för finansiering av behållarna inom ramen för handelsmarginalen. För staden är detta positivt då det finns ett insamlingsystem att hänvisa hushållen till.

Vid en förändring av förordning av producentansvar för läkemedel måste renhållningsordningen för Stockholms kommun revideras för att överensstämja med den nya lagstiftningen.

Trafikkontorets förslag

Trafik- och renhållningsnämnden överlämnar ovanstående redovisning som svar på remissen.

Slut

Bilagor

1. Remittering av Naturvårdsverkets förslag till producentansvar för läkemedel